

Háta Šeptouchovská

Před dávnými a dávnými lety, ještě když u nás vládli panovníci z rodu Přemyslovců, žil v Praze slavný lékař. Znal všechny rostliny i jejich léčivou sílu a svých znalostí užíval k dobru lidí.

Žena mu zemřela, jediná dcerka byla ještě docela malá. Proto Blaženě věnoval tolik otcovské lásky a Blažena mu zase lásku láskou oplácela. I v otcově zaměstnání měla již od dětství zálibu. Ráda mu v práci pomáhala, a tak získala veliké vědomosti o léčení.

Když bylo Blaženě osmnáct let, provdala se za rytíře Dobše Záborského, který ji poznal v době, kdy mu starý lékař léčil ruku zraněnou při lovu. Tehdy se mu mladá, na svůj věk hodně vážná dívka zalíbila tak, že po čase přišel požádat o její ruku. Dívka i otec svolili a rytíř si po svatbě odvedl choť na své statky v Polabí.

Ale jak rychle Dobšova láska začala, tak zase velmi rychle polevila, až zmizela úplně. Často vytýkal Blaženě její vážnou povahu. Vyhledával jen samé zábavy, pití a milostné plotky. Dobrá, vážná žena mu v tom byla jen překážkou, a chtěl se jí proto stůj co stůj zbavit.

Po roce povila Blažena dcerušku Růženu a věnovala jí pak veškerou svou lásku.

Nyní se Dobeš domníval, že přišla chvíle, kdy své podlé úmysly bude moci uskutečnit. Vymyslel proto ďábelský plán. Sloužícímu rozkázal, aby malou dcerušku odnesl do lesa a tam ji nechal na pospas divé zvěři. Sám pak vzal sukničku děvčátka, namočil ji do krve berana a tak ji odnesl matce. Obvinil ji, že zavinila smrt dítěte, poněvadž je dobře neopatrovala a nehlídala, a vyhnal ji z domu.

Blažena byla zoufalá, ale nemohla vědět, že starý sluha neuposlechl pánova rozkazu a dal malou Růženu na vychování k dobrým lidem, kterým se se vším svěřil.

Nešťastná matka bloudila krajem, až po několika týdnech, když největší žal přebolel, usadila se v dřevěné chaloupce v lese na kopci Šeptouchově u Ledče. Teď se jí dobře hodilo, čemu se v mládí u otce přiučila. Sbírala léčivé rostliny, lékem i radou pomáhala lidem v okolí a z jejich darů měla skromnou obživu.

Záhy se o jejím lékařském umění roznesla zpráva do daleka a lidé z širokého okolí přicházeli prosit o radu i pomoc.

A protože nikdo nevěděl, kdo ta moudrá žena je a odkud přišla, začali jí říkat Háta Šeptouchovská.

Při svých cestách po okolí zavítala Háta i do nedalekého chřenovického hradu, který patřil rytíři Milotovi. Jeho choť Blanka i synáček Oldřich si Hátu velmi oblíbili a často ji pak na hrad zvali.

Jednou přijel k Milotovi na návštěvu Dobeš Záborský. Sličná Blanka se mu velice zalíbila a umínil si, že musí být jeho.

Překážkou nešlechtného plánu byl však Blančin manžel rytíř Milota. Toho se chtěl nějakým způsobem zbavit. Přemlouval proto zbožného Milotu, aby se vydal se svou družinou na křížácké tažení do Palestiny. Pomocníkem mu v tom byl i zrádný služebník Vít, kterého podplatil.

Milota se nechal nakonec přemluvit a chystal se na výpravu. Svou choť i synáčka svěřil do ochrany Dobšovi, neboť se domníval, že je jeho nejlepším přítelem.

Když byly přípravy k výpravě v plném proudu, navštívila hrad Háta Šeptouchovská. Spatřila svého nehodného chotě, který ji v přestrojení nepoznal, a pochopila jeho úmysly. Varovala před ním Blanku a nabádala ji, aby přemluvila manžela, ať se na cestu nevydává a zůstane raději doma. Ale Milota nechtěl porušit slovo, které dal, a odjel.

Uplynula řada měsíců a žádá zlá zpráva nepřicházela. Byly snad všechny obavy zbytečné? Vždyť i zrádný Dobeš přijel na chřenovický hrad jen několikrát, poptal se po zdraví a zase odjel. Už i Háta Šeptouchovská se domnívala, že tentokrát podezřívá manžela z nekalých činů neprávem.

Ale ne, Dobeš se svého úmyslu tak lehce nevzdal. Čekal jen na návrat zrádného služebníka Víta, kterého si vzal Milota s sebou. Nešťastník Milota ovšem nevěděl, že zrádný Vít slíbil rytíři Záborskému, že při vhodné příležitosti svého pána odstraní, aby se již více do Čech nevrátil. Na důkaz, že je Milota mrtvý, měl přinést a za slíbenou jidášskou odměnu Dobšovi odevzdat rytířův pás, který Blanka manželovi sama před odjezdem vyšívala.

Konečně se Dobeš dočkal Vítova návratu. Vzal pás a oba ujížděli k chřenovickému hradu.

Dobeš předstíral smutek a sdělil paní Blance co nejšetrněji, že její milovaný manžel na křížácké výpravě v Palestině zahynul. A jako důkaz ukázal pás, který Vít s sebou přivezl. Přesvědčoval ji, že se o ni i o syna Oldřicha dobře postará, jak před odjezdem rytíři Milotovi slíbil. Každý smutek prý přebolí, a až trochu zapomene, nechť se stane jeho chotí. Tak pravil a pokusil se paní Blanku obejmout.

Teď teprve ubohá žena poznala, že ji Háta Šeptouchovská nevarovala nadarmo.

Vytrhla se Dobšovi z náručí a chtěla utéci. Ale rytíř byl rychlejší. Již znovu vztahoval ruce po krásné ženě, když se najednou zablesklo a nad hradem se rozpoutala strašná bouře, jaké nebylo paměti. Zdálo se, že sama příroda nemůže dopustit, aby Záborský proradný plán uskutečnil. Blesk stíhal blesk a jeden z nich udeřil do hradu a zapálil jej.

Každý se hleděl zachránit útekem. I Dobeš utíkal. Na padacím mostě však po vlhkém dřevě uklouzl, spadl do hradního příkopu a pádem si zlomil nohu. Teprve po bouře Dobše nalezl Vít a dopravil ho

do blízké vesnice. Přivolali k němu Hátu Šeptouchovskou. Jen nerada šla k nemocnému. Bála se, že ji pozná. Ale díky jejímu oblečení se tak opět nestalo.

Když se Dobeš uzdravil, vydal se s Vítem na křižácké tažení do Palestiny.

A co ostatní? Blanka vstoupila do kláštera a malý Oldřich byl na vychování u ledečského faráře. Když dospěl v hezkého, urostlého mládence, vydal se i on do Palestiny, aby zde pátral po stopách svého otce. A jaké bylo překvapení Blanky i ostatních, když se za několik let vrátil se svým otcem, kterého Vít před lety nezabil, jak se domníval, ale jen zranil. Byl tehdy zajat mohamedány a teprve Oldřich ho ze zajetí vykoupil.

A ještě někoho Oldřich přivezl. Na své cestě poznal dívku, která se mu zalíbila tak, že si ji chtěl vzít za manželku. Tmavovlasá kráska nebyla nikdo jiný než Růženka, dcera rytíře Záborského a Háty Šeptouchovské.

Netřeba líčit radost Háty, když se dozvěděla, že její dcera žije, a když se s ní, tolikrát již oplakanou, šťastně shledala.

Po čase se i Dobeš navrátil do Čech a spěchal na obnovený chřenovický hrad, aby si vyprosil odpuštění. Dostal je a navíc se tu shledal i se svou dcerou a Hátou Šeptouchovskou, která se mu přiznala, že je jeho choť Blažena, kterou před lety vyhnal. I ona mu odpustila a vrátila se s ním na jeho rodnou tvrz v Polabí.

A pak žili všichni spokojeně až do smrti.

Rytíř Nelech

Nad městem Ledčí nad Sázavou se zdvíhá Melechov, jeden z nejvyšších vrcholků Českomoravské vrchoviny. Jméno prý dostal podle tvrze, která stávala na jeho úpatí. Ještě dnes je možné najít její zbytky ne daleko obce Kouty. Místo okolo tvrze je už dávno zarostlé lesem, ale pověst o statečném rytíři Nelechovi a o Jitce, kterou miloval, žije dále.

Když v dálce duněl krok Zikmundových vojsk, jež táhla proti husitům do Kutné Hory, ani zemanovi Nelechovi to nedopřálo spánku. I chopil se zbraně a stanul v čele husitských šiků, aby čekal na příchod nepřátelských rytířů.

Také bohatí ledečští měšťané se báli o svůj majetek a s hrůzou očekávali Zikmunda. Na obranu se zbraní v ruce však byli příliš zbabělí. Ani radní Sýkora nebyl jiný. Kudy chodil, tudy jen vzdychal a naříkal. Mladý zeman, který viděl jeho smutek a strach, mu nabídl svou malou, ale pevnou tvrz za útočiště. Domníval se, že si svou nabídkou nakloní neústupného otce své milé Jitky a ten jistě později uzná, že lepšího zete nenajde.

Aby Sýkoru přesvědčil o bezpečnosti tvrze, prozradil mu i tajemství, že ze sklepení vede až do koutecké myslivny tajná podzemní chodba, kudy se lze v případě největšího nebezpečí ještě zachránit útekem.

Jenže Sýkora nabízené přístřeší nepřijal, protože se nemohl rozloučit se svým majetkem, a také zaujatost vůči Nelechovi mu bránila nabídku přijmout.

Sotva mladý zeman z Ledče odjel, roznesla se městem zpráva, že se blíží Zikmundovo vojsko.

Když přitáhlo, dal se k němu měšťan Sýkora dovést, aby zradil statečného rytíře. Vyprávěl mu, že nejzavrzlejší husita a císařův odpůrce je právě Nelech. Pověděl vše i o tajné chodbě, protože si myslel, že získá důvěru a ochranu Zikmunda a zbaví se i nevídaného nápadníka své dcery.

Císařské vojsko nelenilo a městem jen prošlo, aby co nejdříve dobylo odbojnou tvrz.

Oblehlo ji, ale přímé útoky se nedařily, protože obránci byli vždy na místě a statečně odráželi silnějšího nepřítele.

Druhá část Zikmundova vojska zatím přitáhla ke koutecké myslivně. Myslivce spoutali a přinutili ho, aby jim ukázal východ z tajné chodby, vnikli do tvrze a nic netušícím obráncům vpadli do zad.

Této zrady se rytíř Nelech nenadál. Po statečném odporu byl přemožen, zajat, svázán a zašitý v koňské kůži pak vláčen cestou necestou do města, kde byl vsazen do vězení. Jeho rodnou tvrz vojsko rozbořilo a vypálilo.

Zikmund si liboval, že má zemanského zajatce, a hrozil mu, že hned po návratu do Kutné Hory jej dá hodit do nejhlubší šachty.

Nezměrná bolest se vryla Jitce do tváře, zoufalství ji ale nepřemohlo. V noci, když nastal ve městě klid, usmrtila otcovou dýkou stráž před vězením a s osvobozeným miláčkem uprchla.

Ráno císař zuřil, když se dozvěděl, že je stráž mrtvá a vězení prázdné. Obviňoval ve městě kdekoho ze zrady. Když se dozvěděl, že zajatec miloval dceru radního Sýkory, rozkázal Sýkoru přivést a vyslýchat. Když zjistil, že i dýka, kterou byla stráž zavražděna, patří radnímu, začal jej podezírat, že právě on rytíře osvobodil. Rozkázal proto, aby zbabělý zrádce byl zašit do koňské kůže, a v ní jej dal táhnout až do Prahy.

Starý Sýkora utrpení cestou nevydržel, a tak ho potkal právě takový osud, jaký chtěl připravit Nelechovi, když Zikmundovi prozradil tajnou chodbu.

Rytíř se na rozbořenou tvrz nevrátil a nikdo ve městě o něm už nikdy neslyšel. Jeho jméno však žije v názvu kopce. Na starých mapách můžeme ještě nalézt původní název Nelechov.

Autorská poznámka:

Historickou předlohou pro tuto pověst byli patrně bratři Albert a Ratimír z Nelechova. Skutečným vůdcem husitských oddílů v bitvě blízko obce Bojiště v květnu 1420 se stal Petr z Ústí, tehdejší ledečský farář, který v této bitvě padl poté, co byl těžce raněn šípem z nepřátelské kuše.

Zvon za raky

Nedaleko Leštiny je malá vesnička Dobrnice. Kdysi dávno velká vesnice byla v bouřlivých dobách třicetileté války vypálena, a poněvadž po válce tady zůstalo jen málo obyvatel, nebyly už všechny usedlosti ve vesnici obnoveny. Jen starobylý kostelík válečné hrůzy přečkal a s ním i dva staré, veliké a krásně sladěné zvony. Na větším z nich byly reliéfy dvou raků.

O tom, proč právě reliéfy raků, vypráví pověst.

V 16. století patřilo vrbické panství, a tím i ves Dobrnice, panu Burianu Trčkovi z Lípy, majiteli zámku ve Světlé. Ten prý velmi rád jedl raky, kterých bylo hodně v říčce Sázavce i v okolních potůčcích na Vrbicku. Proto přinesli roku 1585 dobrničtí osadníci svému pánovi několik košíků raků k svátku.

Trčka měl z milé pozornosti tak velkou radost, že gratulanty štědře odměnil. Ti pak dali za peníze darem získané ulít veliký zvon a zobrazit na něm dva raky na věčnou památku toho, že za ně byl zvon získán.

A kdykoliv se zvonem vyzvánělo, prozpěvoval prý do okolí: „Za ra-ky, za ra-ky.“

Škoda, že se o tom nelze přesvědčit – zvon už v Dobrnících není. Za první světové války byl z věže sňat a použit k válečným účelům.

Vrbická bílá paní

U silnice mezi Ledčí a Leštinou u Světlé leží vesnička Vrbice. Kdysi v ní stával i zámček, jakých se nacházelo v okolí několik. Byl docela velký, čtvercového půdorysu. Nad mohutným zdívem se vypínala kuželovitá střecha s věžičkami a hodinami. Na zámku nescházela ani kaple, ani vězení, kterému se říkalo Kubátka. Jméno prý dostalo podle svého prvního vězně, robotníka Kubáta, který v něm zemřel. Nevydržel padesát ran holí, které dostal na rozkaz zámecké paní Kateřiny, protože chytal ryby v zámeckém rybníce. Než vypustil duši, stačil svou trýznitelku proklít: „Jak jsi krásná, tak jsi zlá! Neznáš slitování! Ať není dáno ani tobě, proklínám tě!“

Kletba se naplnila asi za měsíc, když se navečer nad krajem rozpoutala veliká bouře a blesk stíhal blesk. Zlé paní Kateřině se blesky vždy velmi líbily. Přerušila proto na chvíli večeři a s pohárem vína přistoupila k oknu. Najednou strašlivě vykřikla a mrtvá se skácela k zemi.

Lidé si pak vyprávěli, že si pro ni přišel právě duch Kubáta. Starý sluha jej totiž zahlédl v záři blesku za oknem. Protože zavinila smrt nevinného člověka, její trest ještě neskončil. Vždy o půlnoci, celá v bílém a s rukavičkami na ruce, v zámku strašila. Dveře se před ní samy otevíraly a zavíraly, když za velikého, daleko slyšitelného hřmotu procházela komnatami. Kam vešla, padaly na podlahu obrazy, nádobí a vše, co bylo na zdech, na stolech nebo skříních. A ze zámeckých oken přitom zářilo podivné světlo.

Ze zámku se všichni raději vystěhovali a kdo mohl, zdaleka se mu vyhýbal.

Až jednou o půlnoci, opět při velké bouřce, do zámecké věže udeřil blesk. Celé okolí se jasně rozzářilo a ozvalo se strašlivé zakvílení. To blesk spálil bílou paní a vysvobodil ji z jejího prokletí.

Jinak tomu asi opravdu nebylo, protože když byl zámek znovu opraven, bílá paní se v něm již nikdy neukázala.

Autorská poznámka:

V 17. století, kdy pověst vznikla, došlo ke konfiskaci majetku české šlechty a zámček ve Vrbici připadl Zikmundu Krausovi ze Schönefeldu. Jeho manželka byla velice krutá, zlá a panovačná a právě její povaha dala vzniknout této pověsti. Dnes už zámček ve Vrbici nestojí, v roce 1967 byl pro zchátralý stav zbořen.